

1784, 5. LM. 61

QVAEDAM
DE DOTALITIO,
EIVSQVE
OB ADVLTERIVM AMISSIONE.

DISSERTATIO

QVAM

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS CONSENSV

PRAESIDE

D. HENRICO GODOFREDO BAVERO

HAEREDITARIO IN STOETTERITZ

COD. PROF. ORDIN. ECCL. CATHED. MERSEB. CAPITVLARI SERENISS.

SAXON. ELECT. A CONSILL. PROVOCATT. ET SVPR. CVR. PROV.

ASSESS. FACVLT. IVRID. SENIOR. ET COLLEGII DVC. MIN.

H. T. PRAEPOS.

D. XIII. MAIL. A. C. MDCCLXXXIV.

IN AVDITORIO ICTORVM

PVBLICE TVERITVR

AVCTOR

BENIAMIN CAROLVS HENRICVS HEYDENREICH

IVR. VTR. SACCALAVREVS.

DRESDENSIS.

LITTERIS WALTHERIANIS.

L. M. Wolf

141

DE BOGALILLO

OF ADELPHO

D. HENRICO COPOLINHO

IN ADELPHO

141

P A R E N T I
OPTIMO ET DE SE LONGE
MERITISSIMO

HVNC PRIMVM LIBELLVM ACADEMICVM

D. D. D.

FILIVS OBSEQUESTISSIMVS

BENIAMIN CAROLVS HENRICVS HEYDENREICH.

L. V. R.

P A R E N T I

OTTINO DE SE LONGE

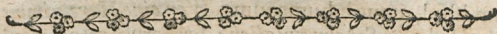
MERITISSIMO

INVE. HONOR. FELIX ACAD. MICHIG.

D. D. R.

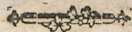
INVE. HONOR. FELIX ACAD. MICHIG.

PROOEMIUM.

Maioribus nostris quam sancta fuerint matrimonia, docet TACITVS de M. G. c. 19. vbi, paucissima, inquit, in tam numerosa gente adulteria: quam laudem quum et alii, qui veterum Germanorum scripserunt historiam, confirmant, TACITO testi, alioqui non certissimo fides est habenda. Quaedam antiquae Germaniae gentes vxorem adulterio pollutam satis punitam credebant, domo quum esset expulsa, quia nec aetate, nec forma, nec opibus talis amplius inueniebat maritum. Seueriores adulterii vitiores veteres Saxones, quod probat epistola quaedam Sancti BONIFACII ad EthelBALDVM Anglorum regem data, quam MELANCHTON *Chronic. l. III. sub fin.* memoriae mandauit, ita conceptam: *In Saxonia antiqua, vbi nulla Christi cognitio, si — — maritata sub coniuge sit adulterata, manu propria strangulatam cremant; aut cingulo tenus vestibibus abscessis, flagellant eam castae matronae, et de villa in villam missis occurrunt nouae flagellantes, et cultellis pungunt, donec interimant.* Quam violatae castitatis in mulieribus vindictam quum hodierna indulgentior ignoret Respublica, et inter nostros,

asperum istud, atque inhumanum: *Wer eine Hure nimmt wif-
sentlich, bleibt ein Schelm ewiglich*; barbarum ratos, nec igna-
ros, C. 20. X. de Spons. memoresque praecepti; *ignoscite,
ut veniam impetretis*, nemo facile mirari solet, si humani
quid passam ab alio uxorem duci viderit, praesertim, ubi vel
suppellectilis splendor, et patrimonii amplitudo, vel formae
venustas vulneratae causae patrocinantur: alio opus est poe-
narum genere, ad minuendam certe, temperandamque pec-
candi licentiam ac libidinem, si non omnino coercendam at-
que eradicandam. Quam ob rem nemo facile improbat
leges id agentes, ut adulteram commodis exuant, quibus ob
societatem conjugalem vel ex Lege, vel ex promissione ma-
riti antenuptiali frui potuisset. Inter quae commoda quam
non ultimo loco sit numerandum vidualitium; huius ex ad-
ulterio amissioni paucis immorari, hac mihi oblata scribendi
opportunitate, in mentem venit: partim, quia existimabam,
non omnibus, quae ab aliis proferuntur, calculum adici
posse, partim, quia, curatiorem huius rei disquisitionem non
penitus inutilem fore, sperabam. Etenim, quum in eo sim
constitutus, ut qualiscunque iuris scientiae meae primum ex-
hibeam, quod academicae dissertationi inseruire possit, speci-
men, non hoc mihi sumo, ut aliis in veritate invenienda
perspicacitatem me probem, ut potius, si eruditos aequos
aestimatores inuenero, iisque opellam hancce meam non
omnino displicuisse intellexero, votorum meorum summam
affectus mihi videar.

§. I.

De origine vidualitii.

Vidualitii appellatione si, quae maritus vxori ad onera viduitatis ferenda relinquit, comprehendimus omnia, antiquissimis inde a temporibus eius origo est repetenda. Maiores enim nostri Illustri et nobili gente nati quum filiabus dotis nomine nihil, sed res tantum mobiles, ad instruendam rem domesticam, Vnderphium dici solitas, mundumue nulliebrem pertinentes, darent, mariti tam rationibus aequitatis atque amore coniugali permoti, quam sui honoris et existimationis etiam post mortem duraturae studiosi, constituere solebant, quae aliquando viduabus ad vitam comode transigendam suppetere possent, sibi que adeo quasi per coemptionem vxores conciliabant. Itaque videtur fuisse dos illa, quam mulieri a marito oblatam fuisse narrat Tac. l. c. cap. 18. cfr. Polac. *Syst. Iurisprud. Civ. Germ. Ant. L. I. c. 9.* Hanc in Saxonia maxime visitatam fuisse, testantur BARTH von der Gerade c. VI. §. 3. 21. 45. MYLER ab EHRENBACH *Camalog. c. VI. §. 9. no. 32.* SCHOTT *Instit. Iur. Sax. L. II. cap. 2. §. 11.* Introducto demum Sec. XIII. Iure Romano, SELCHOVIO *Element. Iur. Germ. Priv. §. 321.* teste, res eo peruenerit, vt dotem non minus acciperent filiae Illustrum et Nobilium, quam ciuico ordine natae. Quo facto quum haberent, vnde viuerent, defunctis maritis, illud vidualitium in defuetudinem abire coepit, cfr. CARPZ. *Respons. II. 20. no. 16.* HOMMEL. *Rhass. Obf. 479.* aliudque in eius locum substitui, donationi propter nuptias simile, ex dote, ad quam respicit, et ex qua descendit, dotalium

tium dictum. Id alii Francici Iuris esse putant, alii in Germania et praecipue in Saxonia originem cepisse volunt. Prius affirmat *Guil. CVNEVS ad L. 1. C. de summa trin. Andr. de ISERN ad §. donare. Tit. Qualit. ol. pot. feud. alien. hoc Annaeus ROBERTVS Res. iudic. L. I. c. 13.* Singularem illud certe in Saxonia, semper gauisum est privilegio *HENEL de dotal. c. I. §. 1.*

§. 2.

De notione vidualitii.

Ipsa res loquitur, vidualitii, quod passim vitalitium, alibi vitalitium vocatur, appellatione designari omnia, quae vidua ex bonis mariti post eius obitum alimentorum nomine capit. Quod, si ex dote originem ducit, et eius quasi est remuneratio, nominari dotalitium fuit. Ut adeo hoc illo, tamquam species genere, comprehendatur. Et prout utrumque, quod ex plurimis I. P. S. locis, ex quibus nominasse sufficiat *L. I. Art. 21, 32, 44. L. II. Art. 21. et L. III. Art. 75.* patet, et qua in re omnes consentiunt, moribus est introductum, non minus persuasum habeo, et ex praemissis apparere puto, ex quo dos Romanorum innotuerit, ipsum vidualitium seu vitalitium, ut vita dicam, genuisse dotalitium, eique construendo occasionem praebuisse, tandem hoc posteris magis acceptum, et recentioribus LL. confirmatum, in illius, passim abrogati, quod inter nos *Dec. El. 55.* euincit, locum successisse. Caeterum utriusque, et imprimis vitalitii, notionem nostris vocabulis *Leibzucht, Leibgedinge,* egregie respondere, et, quoties haec in antiquarum consuetudinum collectionibus obueniunt, vitalitii appellatione rectius, quam, prout factum esse conspiciamus, dotalitii, exprimenda fuisse, puto.

§. 3.

De vidualitio in specie sic dicto.

Equis enim crediderit, Iuris Romani et cum hoc dotis introductione Germanorum vidualitium statim profigatum, et in eius locum

um dotalitium surrogatum fuisse. Siquidem Germanos, atque inter hos potissimum Saxones illa peregrina iurium praecepta diu aegre tulisse, suisque pertinaciter inhaesisse moribus, scimus omnes, nec nos fugit, restitisse filiarum successione filiorum iuri aequiparatis, easque impedire statutis pariter, ac filiarum renunciacionibus, studuisse. Quare valde probabile duxerim, eandem perdurasse Germanorum honoris gentilitii in viduabus conferuandi existimationem, et, ex quo tempore demum largis successione mulieres opulentiores factae, dotiumque usus frequentior, pedetentim tandem sensimque dotalitium vitalitio successisse, huiusque usum, ne hodie quidem vbius ignotum euanuisse: cfr. HOMMEL, *Rhatsf. Obsf.* 479. PVEEND. *Tom. I. Obsf.* 22. Illud que Germanorum vitalitium, saepius sponsi promissione, vel potius traditione, effectum, tamen, hac omissa, legis determinatione non destitutum fuisse, ex iis, quae apud POLAC. *l. c.* et apud SCHILTER, *in Prax. Iur. Rom. Exerc. XXVI. §. 68. sqq.* occurrunt, intelligimus. Nec feuda minus, quam allodia obligari vitalitio potuisse, et consueuisse I. P. S. *L. I. Art. 21.* et *L. II. Art. 21.* fidem faciunt. Ex quorum priori loco simul apparet, heredum successorumque hac in re opus fuisse consensu. Dum enim *d. Art. 21. L. I.* heredum veniam in fundis hereditariis requirit, liberius arbitrium, de beneficio statuendi, vasallo tribuere nefas. v. etiam *cap. XXXI. I. F. S.* et *cap. LXIV. I. F. A.* et ad hoc SCHILTER. Vt potius, plenior vitalitii causa ex allodio, quam ex feudo, securitatem natam fuisse mulierem, probet I. P. S. *Lib. III. Art. 75.* Hoc tamen largior, nec hereditarii, nec feudalis fundi legitimis successoribus, nec ipsi huius domino, denegare vidualitium, sine iusta causa licuisse.

§. 4.

De natura dotalitii legalis.

Dotalitium, quod, uti sum professus, ex vidualitio descendisse, persuasum habeo, eiusdem finis obtinendi causa, puto, ut

B

ha-

habeat vidua, vnde, marito mortuo, commode viuere possit, introductum est; respectu modi tamen ab eo sic differt, vt hoc simplicem, illud remuneratoriam sponsi donationem constituat, nimirum talem, quae dotis causa plerumque fiat, ex eaque determinationem accipiat. Dico plerumque. Neque enim haec ipsa metiendi ex dote dotalitii necessitas vbiuis adest, reiue subiectae essentiam ingreditur. Rectius tamen nostros et accommodatius facturos fuisse puto, si alimenta viduae indotatae, vel vltra cognationem cum dote, qualem mores effinxere, a viro tributa, haec, inquam, si vidualitium appellarent, dotalitium contra ipsum legitimum, vel ad modum legibus definitum, vel infra hunc ipsum, pacto adornatum. Desit tamen, quod iam monui, inter nos hic viduarum v. PVEFEND. *Tom. I. Obs. 39. §. 20. seq.* vsufructus vidualitium nominari. Et quis ignoret, vsum esse tyrannum, cui, qui obsequium denegauerit, si non ignorantiae vel erroris, obcuritatis certe metuenda est inculpatio. Sequamur itaque communem loquendi vsum. Hic dotalitium statuit esse vel legale, vel conventionale. Illud appellat, cuius ex dote ipsa, hoc, cuius ex conventionione dignoscendus est modus. Largiuntur vero leges solis nobilibus viduabus, non ciuici ordinis mulieribus, dotalitium, vt tamen inter auitam, et recens quaesitam, quin ipso coniugio a marito nobili acceptam, nobilitatem non distinguant, vt recte monet BARTH *l. c. §. 12.* Sic nostro quidem iure, modo Principes et mores in aulis Principum passim receptos excipias, secundum illud VLPRIANI in *L. 8. ff. de Senar.* et IUSTINIANI in *Nov. 105. c. 2. mariti clarissimam dignitatem tribuunt feminis, eaque coniugis radiis coruscant.* Vt vero hoc legis beneficio viduae nobiles frui valeant, requiritur certa pecunia dotis causa illata, aut promissa. Ex pecuniae illatione, quam dotis declaratio non comitata fuerit, vel antecesserit, dotalitium legale descendere omnino nequit. Vt adeo, quam praxis tuetur, et quam quotidie iudices in sententiis locatoriis sequi conspiciamus, regula, quae ab initio matrimonii viro illata intellexeris, dotalia esse praesumenda, ad nostram causam plane non pertineat. Contra dotis promissio, licet nulla ac-

accefferit numeratio, dotalitii petitionem fuffinet, modo vidua fortem dotis caufa promiffam, cum eaque vfuras legitimas, quantum videlicet earum inde ab initio matrimonii percipi potuiffet, numeret. Ex quo fimul intelligitur, factae numerationis, fi negetur, fidem effe faciendam iudici. Efficat eam mariti defuncti confeflio contra heredes, fecundum regulam non contra fucceffores fingulares, contra creditores nunquam. Etenim non ab heredibus folum, verum, fi feudum nobile fubfit, ex hoc potiffimum debetur dotalitium: idque argumento eius, quod alicubi BALDVS habet; *Mercatorem cenferi collocafse pecuniam in mercatura.* Sic, probata dotis numeratione, hanc vafallus in feudi vtilitatem conuertiffe exiftimatur. Cui iuris praefumptioni, non defunt, qui tantam vim tribuant, vt ne contrarii quidem probationem feudi fucceffori, talem prae fe ferenti, concedendam effe propugnent, cum quibus fentit BARTH. l. c. §. 39. Neque meliori iure hoc onus feudi fucceffor declinat, fi vidua dotem cautam, haud numeratam, ei cum vfuris obtulerit, nifi, relicta dote, totidem donationis propter nuptias nomine praeflare paratus fit. Quod videri poffit rationem quodammodo offendere, obligationem fuccefforis feudalis fingularis praefumtae dotis in feudum verfioni fuperfruere, eundemque ad accipiendam dotem cum vfuris fufcipiendamque viciffim dotalitii praeflandi neceffitatem compellere. Dotalitium hoc alii duplicatas, quadruplicatas alii, dotis vfuras comprehendere profitentur. Qui prius affirmant, dotis fimplices eademque propter nuptias donationis, qui pofterius, duplicatas vtriusque conftituunt. Horum fententiae, quam praxis, ipfiusque difsentientis CARPZ. ad P. II. C. 42. D. 2. adiecta huic definitioni praeciudicia iuuant, accedo. v. STRYBEN *Nobenff. Th. V. Abb. 37. §. fin.* Nec eam quis iniquam dixerit, dum ipfam dotis refituendae obligationem extinguit, et ob id cum emtione fpei fimilitudinem habet; fic enim poeta:

Mifta fenum ac iuuenum denfantur fanera,

Quae haecenus difputauimus, *Confl. El. 42. et 44. P. II. Dec. El. 55. et Mand. Feud. Nov. de anno 1764. Tit. VI. §. 1. fatis con-*

firmantur. Adde, si lubet, BARTH *l. c.* §. 2. *Membr. 2. Hartm. Pistor. L. I. Qu. 4.* et HORN. *Ipr. Feud. Cap. XXI. §. 7. §.*

§. 5.

De natura dotalitii conventionalis.

Conventionale dotalitium, quod etiam voluntarium vocat, vario modo considerari debet. Nam vel pacto quid mutatur circa dotalitium legale, vel constituitur viduabus, quibus leges id non tribuunt. Illud occurrit, quum summa legibus determinata augetur, aut immi-
nuitur, vel loco vsurarum viduae reditus feudi, vel eius partem, aut alium fundum concedit maritus, quod hodie quidem raro occurrit, olim saepius fiebat, prout ex I. P. S. L. II. *Art. 21. L. III. Art. 75. et I. F. S. cap. XXXIII.* intelligimus. Vbi distinguas, dotalitium conventionale modum legalis superet, necne. Qui si fuerit obseruatus, successores singulares aequè obligantur atque vniuersales, quia pactum superueniens rem non mutat: sin minus, quoad excessum quidem dominus, agnati et simultanee inuestiti, nisi sint heredes, aut consenserint, non obligantur, tenentur tamen quoad modum legibus definitum, quum vile per inutile vitari non debeat. Quod si vero dotalitium pacto efformatum legitimo plane dissimile, vel personis eiusmodi tributum, quibus patrocinium leges non praestant, per se patet, eorum, quae de legitimo dotalitio disputauimus, huc pertinere nihil posse, omnique disputatione, substitute dos, an minus, eique congruum sit dotalitium, necne, tanquam otiosa et superuacanea, reiecta, totam rem ad naturam obligationis pactitiae reduci, et, quae fuerint promissa, a promittentis heredibus, in legitima, si qua iis debeatur, non grauius, esse praestanda, a singularibus contra successoribus non aequè, nisi eiusmodi successor simul sit heres, hereditatemque a re singulari, cuius respectu dotalitio oneratur, vel nolit separare, vel prohibeatur. Illud ad fideicommissarium pertinet a fiducia-

ciario heredem scriptum, quem intuitu fideicommissi, si heres esse velit, obligari, nemo facile dubitauerit: hoc ad liberos quoad feudum a patre relictum. Ius enim patrum hac in re ius Longobardicum *H. F. 45.* probare, filiosque compellere, vt vel feudum cum hereditate suscipiant, vel vtramque successionem deferant, res est decantata, v. *Torg. Ausfchr. d. anno 1583. Tit. Welberg: die Agnaten §. Setzen, ordnen und wollen demnach &c. Mand. Feud. Nov. Tit. I. §. 4. et Tit. VI.* Contra ea, quae, antequam ius Romanum innotuerat, placuerunt maioribus, quorum iure ne super fundis hereditariis quidem, multoque minus super feudis, inconsultis, aut dissentientibus filiis ceterisque heredibus legitimis, in horum fraudem statuere licitum erat, v. *I. P. S. Lib. II. Art. 21. et I. F. S. cap. XXXIII.*

§. 6.

De causis diuersis, propter quas cessat dotalitium.

Causae, ob quas mulier dotalitio priuatur, sunt variae, honestae aliae, aliae cum aliqua coniunctae turpitudine. Ad illas pertinet, si vidua dotem vel statutariam portionem elegerit, quam optionem ipsi *Const. El. 44. P. II. et Const. 37. P. III.* tribuit, si non contrario pacto ipsa huic legitimae electionis veniae renunciauit. Nec magis dotalitio locus esse potest, si hoc beneficio sese abdicasse dotali instrumento reperiatur. Siquidem fauori pro se introducto cuius renunciare licet. Et quum supra viderimus, alimentorum causa dotalitium dari, ac esse quoddam vfusfructus ex dote percipiendi genus; viduae morte illud exire, eiusque finiendi hanc frequentissimam causam esse, per se claret. Nec desunt, qui defendunt, non minus secundas nuptias dotalitii amissionem efficere. Quae res etsi ratione non desituitur, quia ipsis secundis nuptiis onus alendi mulierem nouum transit ad maritum, eaque desinit esse vidua; praxis hodierna in Saxonia certe haud suffragatur, v. *PVFEND. Tom. I. Obs. 23. §. 1.* Neque immerito: quum

vidualitio, quod tacite conditionem viduitatis videtur continere, ex modo adductis rationibus secundae nuptiae grauius obfent, vereque ex antiquis Longobardorum atque Alemannorum legibus, quas POLAC. *l. c. §. 3. fqq.* adducit, dimidia vidualitii parte exuunt feminam. Imo, referente RICHTER. *de Success. ab Intest. Sect. IV. Membr. 2. no. 38.* quoduis vidualitii genus in terris Brandenburgieis ob secundas nuptias amittitur. Nostrium vero dotalium, quod vidimus esse dotis remunerationem, sua natura perdurare, et cum vxore, quae eo perfruitur, nisi ipsa pacto dotali eo sese in hunc euentum priuauerit, ad eius maritum, quem forte haec ipsa res ad nuptias inuitauit, aequissime transire debet. Ipsumque I. P. S. *L. III. Art. 76.* hanc sententiam tuetur, add. HORN. *Lwispr. Feud. Cap. XXI. §. 11.* et BERGER. *Oec. Iur. L. I. Tit. III. th. 12. not. 3.* Alias causas amittendi vitalitii, ab abusu fundi eius gratia concessi petitas, exhibet I. P. S. *L. I. Art. 21.* Quae, prout vidimus rarissime hodie fieri, vt fundi percipiendo dotalitio inferuiant, locum haud facile inuenire possunt. Abrogatas tamen contraria consuetudine cum HEÑEL. *l. c. cap. X. §. 22.* dicere, propter obligationem recte vtendi vsufructuariis impositam, nolim. Pactis praeterea effici posse alias dotalitiu priuationem inferentes, nemo inficias ibit. Quod vero attinet eas, quae ex delictis promanant, haud immorabor iis, quae praeter adulterium a Glossatore ad I. P. S. *cap. XXI.* recensentur, vix hodie obuiis. Aliae alibi traduntur. Inter quas referunt stuprum, quod vidua intra annum luctus passa fuerit, v. SPRENGER. *de dotalit. cap. VIII. no. 20.* Cui rei patrocinator *Nov. 39 cap. 2.* quam tamen praxis hodierna non sequitur: vt potius haec poena ad alias permultas pertineat, quas cum Iure Romano Germania et potissimum Saxonia nostra cum ista infamiae notatione, itidem hoc loco obuia, *L. 11. C. d. Sec. Nuptt.* vel propter iniquitatis rationem, vel propter reipublicae dissimilitudinem suscipere noluit: siquidem vtrumque tanto rigori vere relucetatur. Non tanta infer nos mariti in vxorem potestas, non eadem reuerentiae et obsequii sanctitas. Societas coniugum inter nostrates magis aequalis. Nec vera cogitari potest, quae mortuo in-

inferatur, iniuria vellaefio. Vt eiusmodi potius delicto-solus legislator et mariti heredes offendantur, adeoque poenam illud quidem promereatur; sed haec modum excederet, si iuris quaesiti iacturam adeoque patrimonii deminutionem inferret. Lenius super hac re ius sacrum sentit, nec vltra mariti vitam mulieris officia profert, v. *Cap. pen. et fin. X. d. Sec. Nuptt.* Ipsique Saxones, quos vidimus castitatis studiosissimos, talia non probant. Ita enim in *Art. 5. L. I. I. P. S.* legimus: *Ein Weib kann mit unkeuschem Leben wohl ihre weibliche Ehre kräncken, aber ihr Rechts und ihr Erbe verliert sie damit nicht.* Notes tamen velim, solutam h. l. non ligatam assuini mulierem. Alia omnia enim de adulterio.

§. 7.

Quale adulterium efficiat dotalitii priuationem.

Huius respectu inter verum, hoc est, quod commissum esse indubie constat, et praesumptum, quod ex rationibus loci, temporis, et, quae circumstant, aliis, cuiusmodi exempla legere licet in *c. 4. C. 27. Qu. 1. cap. 27. X. de Test. cap. 12. X. de praesumpt.* factum reputatur, et inter effectus ex utroque promanantes distinguui, norunt omnes. Quam praeterea distinctionem proferunt, inter consummatum puto et attentatum adulterium, ab illa fere nihil differt. Quis enim negauerit, ad notionem veri adulterii eius perfectionem pertinere, et ex initio rei, nisi impedimentum superuenerit, esse vehementer credibile, ad finem illud esse perductum. Distinguendi ratio inter verum adulterium et fictum, cuius exemplum etiam est in malitiosa desertione, redit eo potissimum, posse ex hoc, civiles effectus promanare, ex illo solo poenam ordinariam. Quamquam igitur propter ius diuinum dubium videri poterat, ex ficto siue praesumpto adulterio an recte diuortium decernatur; fatius tamen visum est, insistere iuri communi, ac, si ex praesumptionibus probabile sit adulterium, locum concedere diuortio, cui alias de-

tertio inferuire nunquam potuisset, qua de re ob *Dec. Nouiss. 34. de anno 1746.* dubitare hodie non licet. Neque adeo magis dubium argumentum a maiori ad minus, vel iusta potius conclusio, mulierem diuortium passam commodorum, quae ex matrimonio eo-que morte demum finito nascuntur, atque inter haec dotalitii participem fieri non posse, vt ipsa potius adultera ciuilitate mortua recte censeatur. v. *Iust. Henn. BOEHMER. Diss. de priuat. dot. et stat. port. ex cap. adult. c. II. §. 18.* Videntur haec ad confutandum HENEL. *l. c. cap. IX. §. 13.* existimantem, dotalitii priuationem ex sola adulterii conuictione habere locum, sufficere posse,

§. 8.

Verum in locum mariti adulterio laesi eius succedant heredes.

Num vero eodem cum marito iure heredes eius perfruantur, non aequè expeditum putauerim. Nec obiectum iri metuo, quaestionem hanc inanem et plane otiosam esse, quod ex dotalitii, quam femina patitur, iactura maritus nullam, omnem heredes eius capere debeant utilitatem. Largior quidem, matrimonio ex marito adulterium vindicantis petitione soluto, ab obligatione praestandi post huius mortem dotalitii heredes non minus liberari, atque alendae uxoris onus ipso diuortio tollitur. Si vero maritus morte praeventus, et quominus libellum iudici traderet, impeditus fuerit, interest nosse, agere heredibus liceat, an minus? Distinguere solent DD. sciuerit, an ignorauerit, maritus, adulterium ab uxore esse commissum. Quod si fidem coniugalem ab ea violatam esse nesciuerit, quod in dubio affirmandum esse ex *L. 29. pr. ff. ad L. Iul. de adult.* non inique inferitur, plerique heredibus denegant ius agendi contra viduam, tam ob *L. 15. §. 1. ff. Solut. Marrim.* vbi *PAYLVS* *morum coercionem heredes habere negat*, quam, quia sit actio in vindictam tendens, quum ea instituta vlciscantur iniuriam defuncto illatam. Sed, vt taceam, *morum coercionem, cuius illa*

lex

lex mentionem facit, minime esse aequiparandam actioni ob adulterium, quae nobis obuersatur, instituendae, nec non *cap. 5. X. de rapr.* obligationem ex delictis oriundam in heredes producere, ius agendi heredibus imprimis eam ob causam vix negari posse videtur, quod maritus iniuriam remississe non sit credendus, qui sese laesum esse ignorauerit, quum nemo praesumatur renunciaisse iuri, quod sibi competere nescit, heredibusque adeo licere, manes defuncti vindicare, praesertim, quum non ille solus, sed tota familia omnesque illius heredes videantur offensi eiusmodi vxoris adulterio. Sed etsi ob regulam, quam habet *J. 1. I. de perp. et tempor. act.* eiusque verba: *excepta iniuriarum actione, et si qua alia similis inueniatur*, largior, sciuerit an ignorauerit maritus morte praeventus adulterium vxoris, illius heredibus denegandam esse de adulterio conquerendi veniam: nihil exin videtur ob stare actioni ad priuationem dotalitii, vel obiciendae viduae dotalitium petenti exceptioni, quum neque agenti neque excipienti sit animus, vindicare iniuriam defuncto illatam, sed persequendi vel tuendi, quod suum esse profitetur. Quae super hac re ab vtraque parte dici possunt, inuenies apud *CARPZ. Prax. Crim. Part. II. Qu. 45.* licet omnia non sint remota dubia. Ipse vt, quid sentiam, profitear, existimo, secundum iuris communis rationem heredem, si defunctum vxoris adulterium sciuisse non constat, dotalitii causa agendi et excipiendi iure potiri, nequiquam vero, si constat, praesertim, quum hodie adalterium condonare liceat. Nostro autem iure ob generalitatem *Const. 21. P. IV.* hoc defendere nolim, vt potius, quae hac lege ad transmittendum ius defuncti in heredes requiruntur, etiam ad quaestionem super dotalitio pertinere ducam. Scilicet debere constare, quod nouerit maritus vxoris iniuriam, eamque expulerit, vel eius causa fuerit questus, citaque morte abreptus rem ad iudicem deferre non potuerit.

*Vidualitium alimentorum causa destinatum ab heredibus mariti
viduae adulterae recte negari.*

Dicebam, iure communi heredes mariti, qui coniugis ignoraverit adulterium, huic viduae factae vitalitium recte negare, nimirum vitalitium, quod iam supra demonstrasse nobis videmur esse veterum Germanorum dotem, quippe bona, ex quibus aliquando vidua honeste vivere possit. Huius promissionem vel solutionem, quis facile negaverit tacitam continere conditionem, si, quam inierit societatem, dum vixerit maritus, continuaverit, et, qualem promiserit, eandem praestiterit fidem. Haec vero fides quum non solum gravissime violari adulterio, sed simul etiam ipso iure per idem rumpi intelligatur matrimoniale vinculum, quis defendere sustineat, eiusmodi mulierem pacti conditionem implevisse. Ipso iure per adulterium coniugale vinculum dissolvi, mihi videor ex Sacro Codice euincere. Siquidem Salvator noster profitetur, diuertentem a coniuge non adultera rumpere coniugium. Ex quo, nisi fallor, ipso adulterio ruptum esse debere matrimonium, sequitur. Et quanquam eo prolapsa est seculi leuitas, ut huius rei veritatem vitae suae ratione plerique exprimere non soleant, ut potius mirari debeas, quantum sibi ipsis indulgeant, eo tamen impudentia in paucissimis prodiit, ut palam negent, intemeratam fidem coniugalem, collocatam in eo, ne corporis copia aliis fiat, ad matrimonii essentiam non pertinere. In legum sacra certe penetrabit nunquam. Consequitur itaque, venia ex commissio adulterio a marito impetranda, ut resarciatur coniugale vinculum, et amplius iuris intellectu perduret, opus esse. Quae venia intuitu eius, qui laesionem et ignominiam sibi factam ignorat, ne cogitari quidem potest. Non autem facta venia, adultera pro soluta existimanda, mortuo marito, vidua haberi nequit, ut ipsa potius ex tempore commissi adulterii pro ciuilitur mortua, adeoque comodo-

rum,

rum, quae a matrimonio peracto vidua valet repetere, exors debeat iudicari. Licet igitur verum sit, ab illis commodis, quae vxori iure Romano tribuuntur, et quibus ob adulterium priuatur, *vid. L. ii. C. de repud.* vidualitium illud Germanorum vehementer differre; non magis dubito, hoc etiam heredes mariti viduae ex opposita adulterii exceptione rectissime negasse, atque etiamnum merito negare, vbicunq; illud adhuc obtinet. Cuiusmodi de terris Bremensibus in *Fr. Es. Puffendor. Observatt. Iur. Vniu. Tom. I. Obs. 22.* legimus exemplum.

§. 10.

Num recte mariti heredes adulterae dotalitium derreclent.

De dotalitio idem recte affirmari, sunt, qui negant. Hoc illi ingrediuntur ratiocinio, vt dicant, dotalitium nostrum dotis esse remunerationem et furrogatum, in eiusque locum succedere, hinc eodem cum dote iure conferi; iisdem priuilegiis, cuiusmodi concursus creditorum iudicium exhibeat, maclari; ipsum, aucta dote augendum esse; dotemque per illud abforberi; vt, prout sine nuptiis dos nulla, nec sine dote dotalitium, quemadmodum summus in iure dotis favor, idem dotalitii esse debeat; quae vero de dote eiusque ob adulterium iactura in iure Romano contineantur, partim, quia Itali dotalitium ignorauerint, partim, quia nostro iure aliter statuatur, eoque ob adulterium, tanquam genus quoddam mortis civilis, marito tantum tribuatur, quantum ex bonis defunctae vxoris habiturus fuisset, ad nos pertinere non posse. Ex his praemissis sibi videntur posse colligere, distinguendum esse inter dotalitium, quod pecuniae dotis causa numeratae, et quod fundo dotali furrogatum sit. Illius mulierem adulteram participem fieri non posse. Quodsi vero fundus in dotem datus sit, dotalitium in duas partes secandum, eiusque dimidia, quae propter nuptias donationi respondeat, cuiusque iacturam adulterio fecerit, seposita, alteram dimidiam, quippe

vsuras duplicatas, pretio fundi dotalis superfructas, viduae adu-
 rae nec heredes viri, nec feudi successores iure suo denegare, quan-
 doquidem negantes, ob versionis dotis in rem feudi praesumptionem,
 eiusque abortionem, damno mulieris locupletiores fieri studeant.

S. II.

Quod ex iure affirmatur.

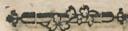
Age, num quid veri his argumentis insit, consideremus. Vt
 taceam, secundum ea, quae sunt praemissa, non infra nobilium
 viduas legale dotalium deberi, nobiliumque interesse debere, dot-
 alitii onus non heredibus, sed beneficii successoribus imponi, idque
 ex praesumptione factae dotis in feudum versionis ab herede in simul-
 tanea inuestitum transire, hanc autem, fundo in dotem dato, fie-
 ri plane non posse, quia per naturam impossibile est, fundum al-
 lodialem transfundi in substantiam feudalem; nisi in feudum offera-
 tur efficacique, ut ad feudum vasalli pertineat, eiusque inuestitura
 contineatur, quale exemplum cui quaeso obuenerit. Neque enim
 ad obligandum dotalio feudum fructus dotis feudi substantiae illa-
 ti sufficiunt, ipsam dotis substantiam illatam esse, oportet, ut dos in
 feudum conuersa intelligatur. Hisque adeo confici, illam distin-
 guendi rationem inter dotalium ex pecunia numerata, et ex fundo
 promanans, in dotalio legali utilitatem praestare prope nullam
 posse. Sed quamquam per conuentionem effici potest, ut con-
 tra naturam successionis Saxonicae marito eiusque heredibus ius
 succedendi in fundo mulieris, et huic dotalium ex illo tribua-
 tur, nequiquam conficitur, pactum eiusmodi uxori adulterae pro-
 ficuum esse debere. Ponamus, deesse legem in domestico iure
 nostro, quae adulteram dotalio priuet, eo priuandam esse tamen,
 dubitare non licet. Multa in Germania nostra per consuetudinem
 praescriptam vim leges obtinere. In re proposita vero non solum
 consuetudinis probatio, quippe per adulterium dotalium amitti, est
 facillima, verum etiam, quia negotii natura hoc debet efficere, su-
 per-

peruacanea. Verba in *Art. 5. L. I. I. P. S.* obuia: *Ein Weib kann mit unkeusehem Leben &c.* vt iam supra monui, solis solutis mulieribus, adeoque fornicantibus, non adulteris, patrocinari, non solum ex glossa subiecta patet, sed adeo communi interpretum consensu nititur, vt hoc pluribus probare superfedeam lubenter. Contra, ex notissima illa paroemia: *Quod non habet glossa, id curia non tenet;* vi contrariorum sequitur, probari posse consuetudinem ex glossis. En, habes eiusmodi glossas ad *L. P. S. L. I. Art. 21. I. F. S. cap. XXXI.* et *Art. 22. des Weichb.* vt de consuetudine a maioribus, impudicitiae acerrimis osoribus in nos translata, si consensum iuris Romani adiungas, ne dubitari quidem possit. Sed nec leges defunt, *Const. Et. 28. P. III.* et *21. P. IV.* malitiosa desertione atque adulterio dotalitium committi, viduaeque ab heredibus mariti, qui condonare hanc iniuriam sese nolle declarauerit, iure denegari, tam aperte loquuntur, vt scepticum esse oporteat, si negare velis. Etenim verba generalia in rubro *Const. 26. et was erben, oder aus des verstorbenen Güthern erlangen könne;* et *Const. 21. ihr Einbringen und was ihn sonst gebühret;* respexisse Legislatorem ad dotalitium, dubitare non sinunt.

§. 12.

Et ex rei subiectae natura.

Monebam, si vel decissent leges, mitius de adultera censei ob rei naturam non posse. Repeto, quod iam §pho 9. probaui, coniugale vinculum per adulterium ipso iure dissolui, adeoque iudicis sententiam in hanc rem necessariam non priuatoriam esse, verum declaratoriam. Ex quo principio, quod verissimum est, nostroque confirmatur iure, necessario fuit, vxorem adulteram mortuae filitem esse, et quemadmodum viduae morte dotalitium exit, adulterio non minus effici, vt nullum debeat. Consentiunt propterea omnes, peracto ab alterutro coniugum adulterio rem in eundem

dem statum redigi, ac si alteruter mortuus fuerit, vt innocens ex noxii patrimonio idem capiat, quod propter eius mortem vel ex lege, vel ex pacto habiturus fuisset. In qua iuris materia pertractanda et explananda non solum satis copiose, verum etiam prae aliis solide versatus est CARPZ. in *Pr. Crim. P. II. Qu. 64.* Quam ob rem mulier a marito ob eius adulterium diuertens iure suo vtitur, si dotalitium et quae alia ei ex pacto vel ex lege debentur, vel si nobilis non sit, nobiliumue iure vti nolit, quartam bonorum illius partem, maioremue, si ex statuto talis debeatur, postulat, nec minus contra marito diuertium facienti licere debet, aut pacto ei in mortis eventum promissa, aut ex lege mobilia vxoris dotalia et paraphernalia omnia, sola legitima, nullis immobilibus relictis, superstitibus liberis parentibusue salua, sibi vindicare. Quaeque marito ipsi debentur, quo demum iuris obtentu eius heredibus, litem defuncti continuantibus, eamue inchoare valentibus denegentur. Siquidem in vtroque exemplo ex praemissa iuris fictione non mulier viro, sed vir mulieri superstes intelligendus est, cuius heredes defuncti iure in se translato experiantur. Quamobrem, si quis adulterae viduae dotalitium assereret, rationem non minus offenderet, quam, qui mulieri ante virum defunctae illud vindicaret. Contradictionem enim in adiecto, vt cum schola loquar, continet, adulteram, ipso adulterio a marito separatam ita, vt iam, eo adhuc viuo, coniux esse desierit, viduam appellare. Hoc vnum addam, fundo in dotem dato, nec mutata per pactum successione legitima, causam heredum mulieris legitimorum pessime acturum esse, qui pro conseruando dotalitio laboraret. Etenim ob mortis fictionem, comprehensam adulterio, fundi dotalis dominium ex parte mariti resoluitur, idemque in mulieris heredes quasi mortis causa deuoluntur existimatur. Vt solum, quia, fauore viri constituta in eius odium retorqueri, leges non patiuntur, mulierque non in heredes suos sed virum deliquit, hic ad mortem vsque mulieris vsufructu eiusmodi fundi plenissimo iure suo perfruatur, cfr. CARPZ. *l. c. no. 37. sqq.*

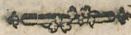
CLARISSIMO ET PRAENOBILISSIMO RESPONDENTI

S. P. D.

P R A E S E S.

*R*eddo igitur hunc TIBI libellum, a TE mihi oblatum, forma licet quodammodo mutatum, re tamen ipsa prope omnino TVVM. Quod vero mihi eum obtulisti emendandum, et propediem, TE socio, defendendum, refferam habeo certissimam ILLVSTRIS PARENTIS, TVIque erga me amoris. Illius, postquam me collegam SIBI oblatum propius cognoverat, benevolentiam expertus sum singularem. Huiusque documentum neque grauius mihi dare potuisset, neque acceptius, eo, quod TE huc venientem mihi potissimum tradidit. Etenim, quemadmodum, qui operam neque superuacaneam, neque cauillantem, solidam atque virilem dant iurisprudentiae, ob studiorum cognationem omnes diligo, TE, intra privata seruerinia primumque publicum editum specimen virum cognitum, amassem peregrinum, amici et collegae imprimis suspiciendi commendatione desitutum. Age igitur, firmissima instructus valetudine, res TVAS felicissime, quam adhuc laudabiliter incessisti viam, persequere gloriosior,

ama-

moris erga me filiumque meum haud inmemor, ut, quod ILLUSTRIS
PARENS, et ego a Patribus nostris accepimus, perpetuum amicitiae
pignus inter gentes nostras conseruetur. Scribebam Lipsiae, d. IX. Maii.
A. C. MDCCLXXXIV.

18
126

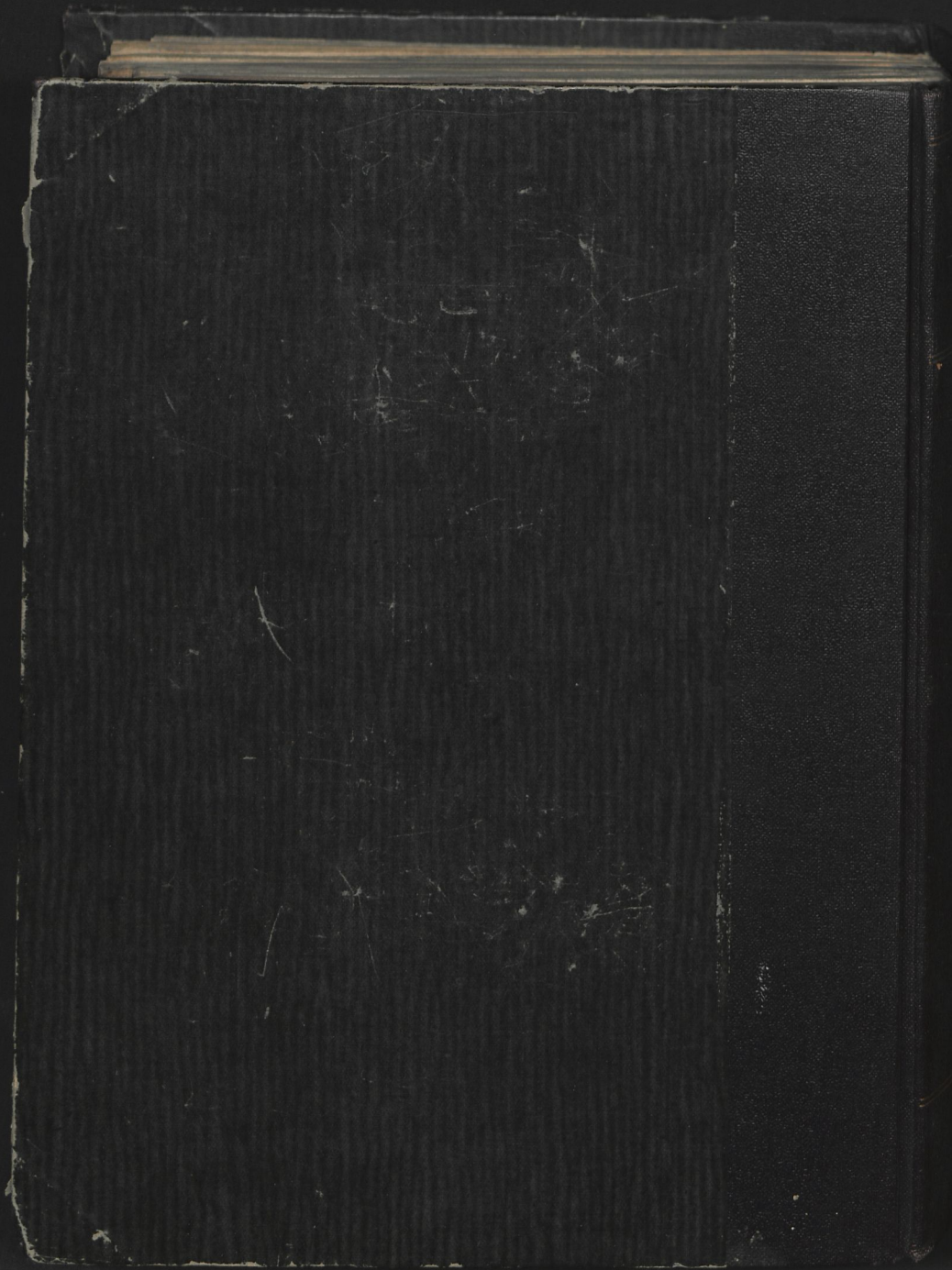
ULB Halle
006 378 986

3

1078

QV
DE DO

E I
OB ADVLTE

D I S S

ILLVSTRIS ICTOR

P R

D. HENRICO G

HAEREDITARI
COD. PROF. ORDIN. ECCL. O
SAXON. ELECT. A CONSIL
ASSESS. FACVLT. IVRID.

H.

D. XIII. MAI

IN AVDIT

P V B L I

BENIAMIN CAROLV

IVR. VT

LITTERI

Farbkarte #13

Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

B.I.G.

LM.
57-81

RO
ss.

Handwritten signature

